

організаторів національно-церковного руху на Волині був Арсен Річинський, який зробив значний внесок у справу становлення незалежного українського православ'я.

Ключові слова: церковний з'їзд, національно-церковний рух, «Просвіта», українізація, православна церква, Арсен Річинський.

Петрович Валентина, Чарикова Ирина. **Участие просветян в организации церковных съездов на Волыни 20–30-х гг. XX в.** В статье проанализирован процесс украинизации церковной структуры в контексте развития национально-церковного движения украинской православной общественности Волыни 20–30-х гг. XX в. Учитывая общественно-политические, этноконфессиональные, внутрицерковные и региональные особенности, доказано, что национально-церковное движение на Волыни междувоенного периода взаимосвязано с качественным процессом национальной идентификации украинского народа. Раскрыта роль «Просветы» в развитии национально-церковного движения, а именно в деле организации и проведения церковных съездов и в борьбе украинской общественности за дальнейшую реализацию на практике идей возрождения украинской православной церкви в Польше. Выяснено, что одним из ведущих организаторов национально-церковного движения на Волыни был Арсен Ричинский, который сделал значительный вклад в дело становления независимого украинского православия.

Ключевые слова: церковный съезд, национально-церковное движение, «Просвита», украинизация, Православная церковь, Арсен Ричинский.

УДК 281.96(477.82)

**Валентина Петрович,
Ігор Петрович,
Василь Притулюк**

Громадсько-просвітницька діяльність Арсена Річинського на Волині у 20–30-х рр. XX ст.

У статті висвітлено громадсько-просвітницьку діяльність Арсена Річинського на Волині у 20–30-х рр. XX ст., спрямовану на підтримку національно-церковного руху в Православній церкві. Розкрито роль Арсена Річинського в процесі українізації церковно-релігійного устрою, у просвітянському русі та боротьбі за утвердження й збереження духовної, релігійної, національної самобутності українців Волині.

Ключові слова: Арсен Річинський, громадсько-релігійне життя, Просвіта, українізація, церковний з'їзд, Православна церква.

Постановка наукової проблеми та її значення. Волинь завжди була тим краєм, де існували сильні українські культурні традиції, незважаючи на посилену полонізацію та русифікацію. Особливо це виявилось у 20–30-ті рр. XX ст., коли в православній громаді Польщі розгорнувся потужний рух, спрямований на демократизацію й українізацію церковно-релігійного життя, утвердження в ньому засад соборноправності. Одним з очільників цього руху став лікар, громадсько-релігійний діяч, просвітянин Арсен Річинський.

Ім'я Арсена Річинського – предмет уваги вітчизняних науковців. Зокрема, у працях О. Бучми [2], А. Колодного [7], М. Кучерепи [10], П. Мазура [11], Н. Стоколос [19] та ін. висвітлено загалом національно-церковний рух на Волині й окремо наголошено на внеску в цей процес Арсена Річинського. Частково наведено життєпис А. Річинського в працях дослідників А. Гудими [5], П. Кралюка [8], А. Пісоцького та Н. Войтюк [14]. Громадську діяльність А. Річинського розкрито в статтях О. Альошиної [1], І. Скакальської [18]. Проте, незважаючи на кількість публікацій, усе ще залишається місце для дослідження постаті Арсена Річинського власне в контексті вивчення громадсько-просвітницької діяльності, що впливала на формування української релігійної свідомості та подолання проблем міжконфесійних суперечностей.

Мета статті – висвітлити життєві віхи, громадську, церковну та просвітянську діяльність одного з ідеологів української релігійної думки на Волині в контексті міжконфесійних відносин 20–30-х рр.

XX ст. Відповідно до мети сформульовано завдання наукової розвідки: розкриття участі Арсена Річинського в громадсько-релігійному житті й просвітянському русі Волині 20–30-х рр. XX ст.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Протягом 20–30-х рр. XX ст. православна церква на Волині перебувала у важкому становищі. Вона зазнавала тиску з боку польської влади та римо-католицької церкви, що зумовило рух за незалежність й українізацію церкви.

Однією з характерних рис тогочасного національно-церковного руху в православній церкві на території Польщі було те, що сили, спрямовані на його реалізацію, надходили переважно з міст. Саме тут гуртувалася українська інтелігенція, діяли значні осередки українських політичних партій і «Просвіти». Водночас у містах здійснення планів українізації церкви виявилось дуже важкою справою, оскільки там воно наштовхувалося на досить добре організований опір тієї частини духовенства, свідомість якої сформувалася за часів Російської імперії. До того ж тут значним був прошарок російськомовних православних, котрі, зазвичай, абсолютно не сприймали ідею українізації церкви.

Найбільш активним цей рух був на Волині. Він зосереджувався в таких містах, як Володимир-Волинський, Луцьк (Луцьке братство), Крем'янець (семінарія) і Берестя, однак був розпорошений і позбавлений єдиного координаційного центру. Організацію українського церковного руху на цих землях, задоволення потреб населення й водночас формування соціальної бази для здійснення відповідних політико-церковних концепцій взяли на себе місцеві діячі.

За таких умов працював відомий громадський діяч Арсен Васильович Річинський – яскрава особистість у громадсько-релігійному та просвітянському житті Волині. Народився він у с. Тетельківці Кременецького повіту колишньої Волинської губернії (нині – Тернопільська область) у родині священика. Батько його, Василь Федорович, належав до духовного стану, був православним священиком у цьому селі.

Незважаючи на те, що православні священнослужителі повинні нести ідеї «самодержавія, православія, народності», здійснювати русифікацію, на Волині вони мусили були рахуватися з потужною українською народною культурою й здебільшого прилучалися до неї. З одного боку, таке життя волинського духовенства визначило інтерес А. Річинського до народної культури, що пізніше знайшло вияв у його працях і культурологічній діяльності. З іншого боку, це вело до формування А. Річинського як національно свідомої людини. Народження в священницькій родині закономірно породжувало в А. Річинського зацікавлення релігійним життям. І хоча Арсен вибрав світську кар'єру, проте він добре орієнтувався в питаннях церковної обрядовості й догматики. Особливою сферою його зацікавлень була церковна народна культура [8].

Початкову освіту А. Річинський здобув у своєму селі. Далі навчався в Клеванській духовній школі й Кременецькій гімназії, а згодом – у Житомирській духовній семінарії. Арсен був постійним учасником літературних і музичних заходів у навчальних закладах, а також членом гуртка, що вивчав історію України. Вели його члени «Товариства дослідників Волині», що діяло в Житомирі на початку XX ст. Товариство вело активне культурне життя: видавало наукові збірники, приділяло чимало уваги просвітницькій роботі [13, с. 3]. Вищу освіту Арсен Річинський здобував у Київському університеті на медичному факультеті. Після його закінчення в 1917 р. направлений на посаду лікаря в Ізяславську повітову лікарню, де й розгорнулася його діяльність як громадського діяча. Він організував концерти, вистави, займався видавничою діяльністю. Зокрема, редагував часопис «Нові дороги». За свідченням його доньки, Людмили Річинської, видавав журнал «Изяславльська дорога», а також був постійним лектором на курсах українознавства для народних учителів, що існували в сусідньому м. Острозі на базі жіночої гімназії графині Блудової. Курси, де він читав лекції з історії України, збирали нараз близько сотні слухачів [10, с. 595].

У зазначений період на Волині активно відбувалася українізація суспільного й культурного життя. З'явилися школи з українською мовою викладання, україномовні видання, українська мова стала мовою державних структур. А. Річинський уключився в цей процес. Проте, на жаль, українізація не отримала свого логічного завершення. Українська влада не зуміла втриматися. Волинь опинилася під владою більшовиків, а потім – поляків. За умовами Ризького мирного договору 1921 р. між Росією та Польщею, Волинь була поділена між цими двома державами.

Ізяслав опинився під владою більшовиків. Незадовго перед цією подією, весною 1920 р., А. Річинський виїхав у с. Тростянець Луцького повіту, яке опинилося в складі Польщі.

До 1922 р. А. Річинський працював у Тростянці. Тут він одружився з дочкою місцевого священика Павла Прокоповича Ніною. Проте його життя тут не було спокійним. На нього донесли й заарештували. Лише завдяки старанням дружини А. Річинського звільнили.

Переїхавши у квітні 1922 р. до м. Володимира-Волинського, А. Річинський став головним лікарем міської лікарні. На цій посаді працював до серпня 1925 р., коли був заарештований за активну проукраїнську діяльність. Довести якихось порушень законів із його боку не вдалося. Тому А. Річинського скоро звільнили. Проте, маючи відповідну освіту й досвід, він почав займатися приватною практикою. Потрібно зазначити, що в міжвоєнний період у м. Володимирі-Волинському серед 17 практикуючих лікарів було лише двоє українців, уключаючи й А. Річинського.

А. Річинський, працюючи лікарем, не полишав активної громадської діяльності. Саме тоді при Володимир-Волинській «Просвіті», членом якої він був із 1924 р., утворюється церковна рада, яка поставила за мету українізацію богослужінь. Згодом до цієї справи активно долучається пресовий орган українського національно-церковного руху часопис «На Варті», який редагував Арсен Річинський. Сама назва часопису відображала його ідейне спрямування – журнал був покликаний стояти на сторожі інтересів українського православ'я як «незалежний орган українського культурного і церковного відродження» [12, с. 29]. При часописі А. Річинський організував власне видавництво, де друкували цікаві розвідки, започаткували цілі серії, зокрема «Джерела єпископату та повноти ієрархії Української Автокефальної Церкви», присвячені проблемам українізації православної церкви на Волині й Поліссі, а також запровадження соборного устрою в Церкві.

Дотримуючись думки, що справжня релігійність виражається в народній церковній культурі, важливим складником якої є музика, А. Річинський 1925 р. уклав збірку загальнодоступних церковних співів для сільських хорів «Всенародні співи в українській церкві». На переконання автора, вона мала полегшити «богослужіння в церкві українською мовою, показати перевагу й красу Служби Божої рідною мовою». Із часом вийшли укладені ним збірники «Українська відправа вечірня та рання», «Українські колядки», «Скорбна мати» (збірка пісень із богогласника) [2, с. 41; 3, с. 21].

У своїй праці «Проблеми української релігійної свідомості» А. Річинський зазначав, що здоров'я нації більше, ніж життя одиниць, залежить від здорової духовної основи та від ідеологічних орієнтирів загальнонаціонального розвитку. Тому ідейне піднесення й величезна праця над відродженням суто народної української Церкви стає природною метою зрілої нації [15, с. 100–101].

Поступово дедалі ширші верстви православних українців усвідомлювали, що рідна мова не лише робить зрозумілими, усвідомленими богослужіння, а й сприяє їх консолідації, утвердженню національної ідентичності. Тож Арсен Річинський робив усе можливе, щоб українці мали змогу реалізувати себе. На підтвердження цього, він разом з активістами «Просвіти» домігся в соборному храмі Володимира-Волинського почергових відправ українською та церковнослов'янською мовами, а в Миколаївській церкві – лише українською.

Значним успіхом для українців у цей час були рішення Синоду від 03 вересня 1924 р., які допускали вживання живих мов у богослужіннях. Проте ці ухвали дуже повільно впроваджувалися в життя, ігнорувалися зрусифікованим духовенством та Духовною консисторією. Із приходом у 1926 р. до влади Ю. Пілсудського польський уряд почав деякою мірою сприяти українцям у вирішенні церковних справ, намагаючись зменшити російські впливи в Автокефальній православній церкві в Польщі (у 1925 р. Православна церква в Польщі набула статусу автокефальної). Це дало позитивні результати. Православне населення Волині дедалі частіше зверталось до духовної влади з вимогами відправи богослужінь лише українською мовою [20, с. 71].

Поступово український церковний рух став набирати все чіткіших форм. Уважаючи церкву одним із головних рушіїв культурно-національного життя українців, А. Річинський висунув ідею скликання в Луцьку українського церковного з'їзду – зібрання громадськості, яке мало вирішити низку важливих питань, пов'язаних із поглибленням та динамізацією українізації православного церковного життя в Польщі.

Першим кроком на шляху до реалізації поставленої мети став з'їзд українських культурно-освітніх організацій Волині за участі представників Холмщини, Галичини, Полісся проведений у Рівному 26 вересня 1926 р. Одним із найголовніших питань, яке підтримала більшість учасників, було обговорення церковно-релігійного питання. На пропозицію А. Річинського з'їзд ухвалив у тих повітах, де немає легалізованих церковних братств, утворити повітові церковні комітети як церковну секцію відповідної «Просвіти». Також планувалося доручити Комітету керівництво справою українізації церкви у своєму повіті та налагодити постійний зв'язок з іншими комітетами для створення Волинської української церковної ради, яка оборонятиме справи національної церкви як однієї з найважливіших виховних й освітніх основ українського народу [9, с. 83]. Також укладено відозву до митрополита Діонісія, у якій ставили вимогу щодо українізації церкви. Головним наслідком роботи з'їзду стала ідея скликання українського церковного з'їзду в Луцьку.

«Просвіта» намагалася надати організованого характеру створенню місцевих комітетів для підготовки такого з'їзду. Від імені редакції «На варті», як активний діяч «Просвіти», А. Річинський об'їздив практично всю Волинь, скрізь пропагуючи ідею з'їзду, проводячи наради з «життєвих духовно-релігійних потреб українського православного населення у межах сучасної Польщі». За допомогою «Просвіти» проведено своєрідний «пребісцит» за українську мову богослужіння. На розіслані декларації відгукнулися 572 громади, у кожній з них містилося 50–80 підписів [16, с. 84–86].

Український церковний з'їзд за участю близько 800 делегатів з Волині, Холмщини, Полісся та Підляшшя відбувся в Луцьку 5–6 червня 1927 р. На основі доповідей А. Річинського про релігійно-церковне життя православних українців у Польщі та І. Власовського – про розвиток релігійної освіти та їх обговорення прийняті резолюції про розмосковлення й українізацію Православної церкви. Зокрема, у прийнятих резолюціях наголошувалося на необхідності впровадження української мови в богослужіння та внутрішнє діловодство церкви, реорганізації окремих структур, які були розсадниками русифікації, проведенні просвітницької роботи. Для цього утворено постійний церковно-громадський орган – Церковний комітет, головою якого обрали А. Річинського [6, арк. 24–28]. Для популяризації рішень з'їзду А. Річинський призупинив випуск часопису «На варті» й заснував журнал «Рідна церква». Проте вдалося видати лише два числа часопису.

Православні ієрархи зайняли відверто ворожу позицію до з'їзду й 15–17 червня 1927 р. провели своє альтернативне зібрання в Почаївській лаврі. Його рішення пронизані неприхованою ненавистю до всього українського, що ще більше загострювало конфронтацію. У відповідь на реакцію москвофілів у повітових містах Волині спільно з «Просвітою» відбулися церковні зібрання, які підтримували рішення Луцького з'їзду щодо проведення українізації церкви.

Така позиція А. Річинського викликала різкий спротив церковної влади й Синод Православної церкви в Польщі 15 квітня 1929 р. «відлучив від церкви лікаря Арсена Річинського за ворожу та шкідливу діяльність», а 21 квітня 1929 р. в соборному храмі Володимира-Волинського йому виголошено анафему. Проте А. Річинський не змирився з таким станом речей і звернувся до церковного суду, комісія якого не виявила порушень із його боку й у березні 1930 р. відлучення знято.

Вищезазначені події не зменшили активності А. Річинського – він залишився одним із найбільш радикально налаштованих діячів серед українізаторів Польської православної церкви. Свідчення цього – те, що обраний Луцьким з'їздом Український церковний комітет на чолі з А. Річинським продовжував діяти. Він не міг спиратися на духовенство, але відчував підтримку культурних, освітніх, кооперативних українських організацій, насамперед осередків «Просвіти», які були наймасовішими самодіяльними організаціями українського населення в міжвоєнній Польщі.

Помітно активізується громадська робота А. Річинського у Володимир-Волинській повітській філії товариства «Просвіта», яку він очолив у 1928 р. На це вказують дані з протоколу загальних зборів філії «Просвіти» с. Жажковичі від 16 грудня 1928 р. Їх відкрив Арсен Річинський на підставі дозволу Володимирського староства від 11 грудня 1928 р. На цих зборах заслухано звіт ревізійної комісії з приводу неналежного функціонування читальні в Жажковичах [9, с. 84].

Поряд із роботою в «Просвіті» А. Річинський зацікавився діяльністю «Пласту». Це сталося ще й тому, що 12 липня 1925 р. у Володимирському повіті створено чисельний і міцний його осередок. Він діяв як спортивна секція «Просвіти». До нього входила молодь віком від 15 до 21 років. Сам А. Річинський організував два курені: чоловічий – ім. Івана Франка і жіночий – ім. Лесі Українки, які об'єднали близько 50 молодих людей з Володимира-Волинського та його округи. А. Річинський став зв'язковим і залишався ним упродовж усього періоду легальної, а пізніше – підпільної діяльності осередку «Пласту» у цьому повіті [17, с. 346].

У жовтні 1926 р. для налагодження роботи осередків «Пласту» на місцях створено три його керівні повітові «Окружні Пластові Команди». Відповідно, у Володимир-Волинському пластовому товаристві утворили окружну пластову команду, яку очолив Арсен Річинський. Сфера її впливу поширювалася на всі курені й гуртки, створені при них на теренах Північно-Західної Волині [4, с. 49].

Звісно, діяльність Арсена Річинського не проходила повз увагу польської влади. У його найближче оточення заслано таємних співробітників поліції, які повідомляли про кожен його крок. Його неодноразово затримували, побував він і в концтаборі Береза Картузька [3, с. 21].

20 жовтня 1939 р., за місяць після приходу Червоної армії, А. Річинського черговий раз заарештовано міським відділом НКВС та ув'язнено у Володимир-Волинській тюрмі, звинувачено в керівництві українським автокефальним рухом, просвітницькій діяльності (зокрема згадано книгу «Проблеми української релігійної свідомості») й у зв'язках з українськими науковими, культурно-

освітніми та громадськими організаціями за кордоном. Арсена Річинського засуджено лише 05 травня 1942 р. «особливою нарадою» НКВС СРСР на 10 років «виправних таборів». У 1949 р. його звільнили. Але влада не дозволила повернутися на батьківщину. Дозволили поселитись у Казахстані у м. Казалінськ, де він працював лікарем. Помер Арсен Річинський 13 квітня 1956 р. Поховали його на цвинтарі станції Джусали Кизил-Ординської області [1, с. 23]. У 2006 р. рештки тіла Арсена Річинського перевезли до Тернополя та поховали на Микулинецькому цвинтарі.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Отже, громадсько-просвітницька діяльність А. Річинського найактивніше розгорнулася у Волині у 20–30-х рр. ХХ ст. Він, будучи організатором і керівником Володимирської «Просвіти», зробив значний внесок у справу становлення незалежного українського православ'я. У центрі діяльності А. Річинського – питання культурно-освітньої роботи, виховання національно свідомої молоді й, безумовно, оздоровлення церкви за допомогою набуття нею національного характеру. Спадщина А. Річинського не втратила своєї актуальності й донині, особливо коли постало питання створення в Україні незалежної помісної православної церкви. Досвід українізації церковного життя на Волині в зазначений період надзвичайно важливий для кожного свідомого українця.

Джерела та література

1. Альошина О. А. Громадська діяльність Арсена Річинського у кінці 20-х – початку 30-х рр. ХХ ст. / О. А. Альошина // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». : зб. наук. пр. – Острог, 2015. – Серія «Історичне релігієзнавство». – Вип. 12. – 2015. – С. 16–24.
2. Бучма О. В. Релігія і сучасні проблеми буття нації (в проекції творчої спадщини А. Річинського) / О. Бучма // Українське релігієзнавство. – 2007. – № 41. – С. 38–45.
3. Візитів Ю. М. Пластовий сеніор А. Річинський: «до щастя, слави і свободи» / Ю. М. Візитів // Арсен Річинський : видатний укр. громадський діяч і науковець-релігієзнавець : наук. зб. – Київ ; Кременець, 2007. – С. 17–23.
4. Візитів Ю. М. Пластовий рух на Волині в міжвоєнний період / Ю. М. Візитів. – Рівне : Волин. обереги, 2008. – 180 с.
5. Гудима А. Харизма Арсена Річинського / А. Гудима. – Тернопіль : Підруч. і посіб., 2008. – 144 с.
6. Держархів Волинської області, ф. 36, оп. 13а, спр. 238. Звіт про з'їзд представників Православної церкви в Луцьку. Протоколи і резолюції з'їзду. 1927 р., 92 арк.
7. Колодний А. М. Українське православ'я з погляду Арсена Річинського / А. М. Колодний // Арсен Річинський: видатний український громадський діяч і науковець-релігієзнавець : наук. зб. – Київ ; Кременець, 2007. – С. 85–91.
8. Кралюк П. Невідомий Арсен Річинський / П. Кралюк // День. – 2007. – 12 червня.
9. Кучерепа М. Діяч українського церковного руху на Волині (Арсен Річинський) / М. Кучерепа, Л. Михальчук // Минуле і сучасне Волині та Полісся. Володимир-Волинський в історії України на Волині : матеріали XIV Волин. наук. іст.-краєзнавч. конф., присвяченої 13-й річниці незалежності України та 680-й річниці надання Володимир-Волинському магдебурзького права. – Луцьк, 2004. – С. 81–85.
10. Кучерепа М. Діяч українського церковного руху на Волині (Арсен Річинський) / М. Кучерепа // Реабілітовані історією : у 27 т. Волинська область / Нац. акад. наук України, Ін-т історії України НАН України [та ін.] ; авт. кол. : М. М. Кучерепа [та ін.]. – Київ ; Луцьк, 2010. – Кн. 1. – С. 594–601.
11. Мазур П. І. Увічнення пам'яті Арсена Річинського на рідній землі / П. І. Мазур // Арсен Річинський: видатний укр. громадський діяч і науковець-релігієзнавець : наук. зб. – Київ ; Кременець, 2007. – С. 27–32.
12. Марківська Л. Українська інтелігенція Волині у просвітянському русі міжвоєнного періоду (1917–1939 рр.) / Л. Марківська // Етнічна історія народів Європи. – Вип. 11. – 2001. – С. 28–32.
13. Михальчук Л. Життя А. Річинського – самовідданого служіння українському народу // А. Річинський – ідеолог українського православ'я : збірка наук. пр. – Київ ; Тернопіль ; Кременець, 1998. – С. 3–8.
14. Пісоцький А. Інтелігенція Волині : погляд крізь призму часу / А. Пісоцький, Н. Войтюк – Луцьк : ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. – 174 с.
15. Річинський А. Проблеми української релігійної свідомості / А. Річинський – Тернопіль : Укрмедкнига, 2002. – 448 с.
16. Савчук Б. П. Волинська «Просвіта» / Б. П. Савчук. – Рівне : Вид. фірма «Ліста», 1996. – 154 с.
17. Савчук О. Розвиток руху пластунів на Волині у міжвоєнний період / О. Савчук // Велика Волинь: минуле і сучасне. – Хмельницький ; Ізяслав ; Шепетівка, 1994. – С. 345–347.
18. Скакальська І. Б. Громадсько-релігійна та краєзнавча діяльність Арсена Річинського / І. Б. Скакальська // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. – Серія «Історія та географія». – Х. : Колегіум, 2012. – Вип. 45. – С. 196–201.
19. Стоколос Н. Г. Арсен Річинський і боротьба за українізацію православної церкви на Волині / Н. Г. Стоколос // Людина і світ. – 1998. – № 2. – С. 33–35.

20. Ткачук В. В. Українізація православного церковного устрою на Волині в 1930-х рр. / В. В. Ткачук // Історичний архів. – 2010. – № 4. – С. 70–74.

Петрович Валентина, Петрович Игорь, Пritулюк Василій. Общественно-просветительская деятельность Арсена Ричинского на Волини в 20-30-х гг. XX в. В статье исследуется общественно-просветительская деятельность Арсена Ричинского на Волини в 20–30-х гг. XX в., направленная на поддержку национально-церковного движения в Православной церкви. Проанализирован жизненный и творческий путь Арсена Ричинского – одного из ведущих деятелей церковного движения за украинизацию православной церкви на Волини в междувоенный период. Раскрыта роль Арсена Ричинского в процессе становления независимого украинского православия, утверждения в нём принципов соборноправности. Вияснено его участие в просветительском движении и борьбе за утверждение и сохранение духовной, религиозной, национальной самоидентичности украинцев Волини. Сделан вывод, что общественно-политическая, культурно-просветительская деятельность и научно-публицистическое наследие Арсена Ричинского не утратили своей актуальности и сегодня и становятся научный интерес со стороны отечественных и зарубежных исследователей.

Ключевые слова: Арсен Ричинский, общественно-религиозная жизнь, «Просвита», украинизация, церковный съезд, Православная церковь.

Petrovych Valentina, Petrovych Ihor, Pritulyk Vasil. Public and Educational Activity of Arsen Richinskiy on the Territory of Volyn in 20–30-ies of the 20th Century. The article highlights public and educational activity of Arsen Richinskiy on the territory of Volyn in 20-30-ies of the 20th century aimed at the support of the national and religious movement within Orthodox Church. The authors analyzed path of life and career of Arsen Richinskiy – one of the leading characters of the religious movement for the ukrainization of the Orthodox Church on the territory of Volyn during interbellum period. The role of Arsen Richinskiy in the establishment of the independent Ukrainian Orthodoxy and its rule of the council was described. His participation in the educational movement and struggle for the confirmation and preservation of the spiritual, religious, national identity of the Ukrainians of Volyn was highlighted. The conclusion that public, political, cultural, educational, scientific and publicistic heritage of Arsen Richinskiy is up-to-date nowadays and of interest for the national and foreign scientists.

Key words: Arsen Richinskiy, public and religious life, Prosvita, ukrainization, church convention, Orthodox Church.